

Mihail Văgăonescu – O viață în slujba României Mari

Locotenent-colonelul de rezervă
Mihail Văgăonescu

ARTHUR TULUȘ

Mihail Văgăonescu (sau Văgăunescu) este reprezentativ pentru acei români, cei mai mulți dintre ei necunoscuți, care prin eroism și sacrificiu au fondat România Mare. Născut la 18 august 1879 în comuna Chiojdeanca, județul Prahova, Mihail Văgăonescu va face studiile primare și gimnaziale în comuna natală, după care urmează liceul la Ploiești. După obținerea licenței în Drept la Universitatea din București, este numit avocat la Bacău, oraș în care va lucra până la sfârșitul vieții și de care se va atașa.

În reconstituirea genealogiei familiei acestuia am beneficiat de ajutorul neprețuit al preotului Ionuț Manache și al profesorului Grigore Frâncu, ambii din Chiojdeanca - Prahova. Potrivit acestora, neamul Văgăoneștilor (sau Văgăuneștilor) s-a stabilit în localitatea Chiojdeanca în secolul al XVIII-lea, când ajung să dețină o mare suprafață de pământ din moșia așezării.

Despre această așezare, primele mențiuni apar în timpul domniei lui Radu Paisie (1535-1545), când este emis un document de vânzare a unor părți din moșia Măstănești, iar în actul de vânzare sunt menționate unele toponime pe care localnicii le mai folosesc și astăzi. Oficial, însă, denumirea de Chiojdeanca apare înscrisă într-un document din 17 martie 1607, document considerat de unii istorici ca fiind incert¹. Localitatea s-a dezvoltat ca o comunitate de moșneni, pe locul de popas al drumului ce venea din Transilvania, mergând spre Mizil și Târgșor, fapt care a alimentat și legenda potrivit căreia numele așezării ar proveni de la o soră a fraților Chiojdeni, care a trăit pe lângă un han la care drumeții, ce aveau treburi comerciale, găseau adăpost în pendulările lor transcarpatice prin Pasul Buzău.

Viața lui Mihail Văgăonescu este împletită în multe privințe cu destinul țării. În 1902, potrivit afirmațiilor sale de mai târziu, acesta își satisface stagiul militar în cadrul Companiei 6 din Batalionul 5 Vânători, iar în 1913 participă cu gradul de sublocotenent și funcția de comandant de pluton la Campania Armatei Române în Bulgaria în cadrul celui de-al Doilea Război Balcanic.

La 15 ianuarie 1915 este mobilizat în cadrul Companiei a 6-a, cu gradul de locotenent în rezervă. Devine activ, atât el cât și compania sa, încă din primele momente ale intrării României în Primul Război Mondial, la 15 august 1916. Dincolo de implicarea sa operativă, marele merit al lui Mihail Văgăonescu este acela de a consemna zilnic evenimentele la care este martor, însemnările sale devenind prin traseul parcurs pe front un consistent jurnal de război, evident și un veritabil izvor pentru istoricii Primului Război Mondial. De altfel, cu titlul „Viața în război. Însemnări zilnice de front (1916–1918)”, Mihail Văgăonescu a reușit să-și publice jurnalul său în 1925 la editura Casei Școalelor, beneficiind de o prefață scrisă de unul dintre cei mai mari istorici români ai Primului Război Mondial – Constantin Kirițescu.

Potențialul acestui jurnal și personalitatea autorului sunt bine reliefate de marele istoric Constantin Kirițescu, în prefața ediției priniceps din 1925: „Jurnalul de campanie poate fi cea mai importantă literatură de război. (...) El [Văgăunescu] scrie ce a văzut sau mai bine zis descrie cum a luptat. Și a luptat bine autorul în războiul nostru. A fost tot timpul în linia I-a de luptă: în Ardeal, în Carpați, la Dunăre, la Jiu, până ce la Mărăști-Răchitaș un glonte i-a sfărâmat brațul și i-a pus pe piept lângă cruciulița albastră, semnul de distincție al eroilor, și alte distincțiuni. Tot ce a văzut, el le-a așternut pe hârtie, simplu și sincer, fără să caute a face stil. Autorul a făcut războiul ca cetățean rezervist. Expunerea sa nu e influențată de nicio trebuință de a-și face un pedestal pentru vreo înaintare în carieră, de nici o obligație camaraderească sau ierarhică, de nici o rivalitate profesională. Și, tocmai pentru aceasta, a făcut o lucrare de mare valoare. Căci e povestea războiului trăit cu trupul și cu sufletul, în luptă la fiecare moment cu dușmanul, mereu cu moartea alături. Citind paginile domnului Văgăunescu, vedem războiul așa cum este, îl simțim, îl trăim. Paginile sale simple au o mare putere de evocare. Ele se citesc ușor ca un roman și tot ca un roman ne dă emoții, dar emoții de acelea pe care le dă un roman adevărat, prin care am trecut cu toții, autor și cititori, unii mai de aproape, alții mai de departe...

Dar interesul documentar e tot atât de mare. Descrierile, așa de detaliate și de sugestive ale domnului Văgăunescu, aduc o lumină vie pentru înțelegerea evenimentelor războiului [...]. Cred că lucrarea domnului Văgăunescu, lucrare de probitate și de sinceritate a unui om care a luptat, a simțit, a observat și a notat just, e o lucrare ce merită să vadă lumina tiparului și să fie citită cu interes și de cercetătorii istoriei războiului și de marele public."

Din păcate, în timpul regimului comunist, atât lucrarea sa tipărită cât și memoria autorului, au dispărut treptat. Cu straturi groase de aluviuni, cu alte fețe și alte nume, comunismul a căutat să împingă chipurile acestor români care au făurit Unirea spre uitare. Poate că la aceasta a contribuit și implicarea activă a lui Mihail Văgăonescu în politica băcăuană după Marele Război. Mai exact, din punct de vedere politic, Mihail Văgăonescu a activat în cadrul Partidului Țărănesc (înființat în 1918 de învățătorul Ion Mihalache), respectiv în cadrul Partidului Național Țărănesc (constituit în 1926, după fuziunea dintre Partidul Țărănesc și Partidul Național Român). În această calitate, el a făcut opoziție național-liberalilor din Bacău, care erau

adversarii politici ai țărăniștilor, dar și tuturor „învârțiților" și lașilor din război. Printre demnitățile locale deținute, enumerăm:

- între noiembrie 1919-martie 1920, în timpul guvernării Blocului Parlamentar, este numit prefect de Bacău;

- între 1922-1926 este deputat supleant de Bacău, din partea Partidului Țărănesc;

- între 1928-1931 este deputat în Parlamentul României din partea Partidului Național-Țărănesc, fiind primul propus pe listele acestui partid în cadrul circumscripției Bacău; tot în această perioadă deține și funcția de consilier comunal al orașului, ocupându-se de găsirea unor loturi de case pentru IOVR (invalidii, orfanii și veteranii de război);

- între 1932-1934, este primarul orașului Bacău, de numele său legându-se amenajarea Parcului „Bistrița" din cartierul Gherăești, care este dotat în 1933 și cu un ștrand; amenajarea pieței din fața bisericii „Sf. Nicolae"; achiziționarea pentru uzina termoelectrică a orașului a două grupuri electrogene Diesel; reînființarea serviciului de salubritate în 1933; inaugurarea, la 7 septembrie 1933, a Stadionului „Principele Mihai" de pe Bd. Victoriei, unul dintre cele mai complete stadioane ale momentului din Moldova, Bucovina și Basarabia; înființarea bălciurilor de la 23 aprilie și 26 octombrie; modificarea halei orașului și asfaltarea incintei, pavarea cu granit a mai multor străzi și realizarea de trotuare; alcătuirea acelei „Cărți de Aur" dedicată băcăuanilor căzuți în Primul Război Mondial și a celor două cimitire dedicate acestora;

- revine în calitate de primar al orașului Bacău între 1941-1943, în timpul regimului Antonescu și al celui de-al Doilea Război Mondial². Mihail Văgăonescu a încetat din viață în Spitalul Brâncovenesc din București, la 10 iunie 1945, fiind îngropat în localitatea de baștină Chiojdeanca, alături de mama și frații săi.

În povestea de viață a acestuia se regăsește un secol de istorie frumoasă, dar și îndurerată, a României. Pentru a readuce în memoria colectivă cultul adevăraților eroi și pentru a cinsti Centenarul României, jurnalul de război al lui Mihail Văgăonescu a fost reeditat în 2018, în cadrul unui proiect mai larg ce a vizat reconstituirea biografilor mai multor personalități băcăuane implicate în Marele Război și la Marea Unire, proiect depus de Asociația Unlimited Connections și finanțat de Consiliul Județean Bacău³.

Pentru a stimula interesul în parcurgerea integrală a jurnalului de război a lui Mihail Văgăonescu, vom prezenta în continuarea acestui text luptele consemnate și scurte fragmente sugestive.

La începutul operațiunilor, Mihail Văgăunescu a făcut parte din cadrul Armatei de Nord (comandată de generalul Constantin Prezan), Divizia a VII-a, Regimentul 27 Infanterie Bacău, Batalionul 4 (recent înființat), fiind comandantul Companiei a 4-a. La 15 august 1916, Compania sa primește botezul focului în luptele de la Poiana Mărului – Biczul Unguresc – Gheorghieni. Iată cum descrie momentele de început ale războiului:

„Primul pas peste frontieră. Primul foc de armă în război

Fix la ora 9 seara batalionul nostru se pune în marș cu o companie în avangardă și cu direcția pe drumul principal spre vama ungară; iar pe dreapta și stânga câte un batalion din Reg. 67, toate cu ordinul de a înfrânge orice rezistență, să trecem dincolo de frontieră și să ocupăm marginea de vest a satului Poiana Mărului – Almaș-Mezo – sau Biczul Unguresc.

Ne încolonăm în liniște, chiar lângă casa preotului Corijescu, de la care am primit binecuvântarea cerului asupra noastră; și-i zicea bietul preot din tot sufletul lui, mai ales că avea și el un fiu maior activ în 9 Vânători, care în aceeași clipă poate trecea granița prin alt punct de frontieră.

Câți fiori de teama necunoscutului nu ne furnică corpul la încolonare și încet, încet ne-am luat inima în dinți pe distanța celor câteva sute de metri, până în așa-zisa barieră a frontierei.

Mergeam tot mai cu sfială, dar și mai hotărâți de luptă și eram foarte intrigați, văzând atâta liniște la frontieră, trecându-ne prin minte și șoptind între noi că probabil un cârciumar suspect de la Neagra-Biczului, căruia camaradul lt. rez. Manolescu Ioan i-a șters vreo doi pumni mai devreme, ne-a vândut intențiile de atac și bănuiam din pas în pas o cursă, mai ales că era întuneric beznă și terenul necunoscut de noi, căci cei ce făcuseră recunoașteri pe acolo nu erau cu noi, erau milițieni vărsați Bat. 4/67.

O Companie din 67 a întârziat să treacă în capul coloanei noastre ca avangardă. Iată aud prin întuneric glasul dl. col. Gherescu A., care mergea cu comandantul batalionului nostru în coada companiei mele care încheia urma batalionului; aud cum zic[e] o comandă scurtă și prietenească: *Văgăonescule, ieși repede cu compania ta și treci pe lângă coloană și completează avangarda în locul companiei din 67 care nu a sosit încă.*

Zis și făcut; cârmesc cu capul companiei în pas grăbit pe stânga șoselei pe lângă celelalte companii din batalion și ajung în capul lui, după ce, semn bun ori rău nu știu, m-am împiedicat în fugă de mi-am jupuit țurloiul stâng.

N-am apucat să-mi desfășor bine – după tipicul cărții – elementele ce compun avangarda și m-am și pomenit în stănoaga de la poarta vămii ungare, pe când coloana din dreapta având în frunte Compania 3/67 a cpt. Tulescu din 67, fostul meu comandant și excelent camarad din 1913, se înghesuia ca și a 4/67, zor să atace vama; iar în stânga, pe unde trebuia să răzbată batalionul căpitan Rogobete, nu se simțea nimic.

Cei 4-5 finanți (grăniceri) cu penaje de cocoși și cei 3-4 funcționari de la vama ungară, surprinși de sosirea noastră, s-au fâstăcit mai rău ca unii dintre noi. Unul cu galoane late la guler, șeful vămii ungare, striga la telefon, vestind ungușilor spre St. Micloș atacul nostru; alții au tras câteva focuri de armă asupra noastră, luând-o la fugă înspre sat pe cărările știute.

Nu știu cum și cine a dat ordin dintr-ai noștri ca trupele noastre, atât cele din față cât și din spate, înghesuite la vamă, să tragă focuri de salvă, de-ți era mai mare dragul, dar și cu părul zburlit de frica gloanțelor nebune ce șuierau pe la ureche și pe la nas, salutând războiul. Nu știu cum, dar sincer spun că într-o clipă am uitat tot ce învățasem de-ale armatei, și strigam și eu ca atâția alții încetarea focurilor, dar în zadar. N-am înțeles decât glasul maiorului Ionescu Ștefan-Bacău strigând: *Trăiască România Mare!*

Pare că a fost nevoie ca soldații să-și descarce nervii încătușați până atunci și fără să pot avea cum se zice militărește compania în mână, în haosul acela de focuri și de înghesuiala spre vamă m-am pomenit suit cu câțiva îndrăzneți pe cerdacul vămii de unde se descărcaseră focuri asupra noastră și fără multă judecată, întind ca și alții carabina spre militarul ori vameșul ungar ce vorbea la telefon și-l culcăm la pământ.

În vremea aceasta, alți camarazi și soldați percheziționau vama, în timp ce în jurul ei focurile de armă nu mai încetau.

Urmează un moment de reculegere, de liniște, când fiecare din cei 4-5 comandanți de companii ce invadaseră curtea vămii strigau pe nume plutoanele respective. *Compania cutare, adunarea la mine, pas alergător*, iar prin zgomotul acela tot i-am putut distinge glasul cpt. Tulescu, că a fost rănit ba al slt. de rezervă Sion, învățător, certându-

se cu un sergent de la mine căruia îi zicea că s-a rănit în Inghesuiala și salvele de la vamă, unde pentru un moment rămăseserăm toți năucii de atâtea focuri de armă de toate părțile trase de-ai noștri; iar un tânăr ofițer, abia ieșit din școala militară – mai prudent – n-a știut cum să se tupileze mai bine la pământ în tot timpul viscolului de gloanțe, trase dintr-o rea inspirație a unora dintre ai noștri.

Am observat apoi cum lângă vamă, într-un pârâu, zăceau cadavrele a 3 finanți înarmați, dar vânați de ai noștri în primele momente ale invaziei. Primesc din nou ordinul să mă pun în marș cu compania și, cu măsurile de siguranță necesare, să înaintez pe cărarea ce duce pe botul de deal unde e cimitirul evreiesc, să ocup acele tranșee. Adun compania, restabilesc liniștea, fac reflexiile și observațiile necesare și fără nici o călăuză din sat – căci n-am găsit repede – am pornit în susul drumului spre Poiana Mărului, în Ardealul mult dorit. Pe dealul din stânga, licăreau din când în când felinare; unii soldați ziceau că trebuie să fie soldați unguri – ba curse ce ni s-au întins – alții, mai adevărat, că sunt fugari din sat, ori finanți unguri, ce fug la deal, neștiind că vor da și pe acolo cu nasul de alții dintre ai noștri.

Parcă era făcut că mergând pe dibuite drumul șerpuit spre satul Poiana Mărului – Biczul Ardelean – nu nimeream deloc obiectivul urmărit, iar soldații, ca niciodată, neascultători, vorbeau și se înșirau pe drum în coloană mai lungă decât aș fi voit. Începusem să-mi dau seama și mai bine ce înseamnă să ai ori nu puterea să îți trupa în mână, căci vedeam bine că tot ce învățasem și aplicasem în lunga concentrare nu se potrivea deloc, ba am constatat din primul moment că e bine să fii varga lui Dumnezeu și să nu ierți nicio abatere.

Trimit în dreapta și stânga pe caporalul Bulai I., agent de legătură, care nu știu de unde și până unde în câteva minute s-a și ciupit încât de-abia putea vorbi; îl trimit să caute repede o călăuză. Sare niște porți și înhață de după ceafă un prim întâlnit, un negustor evreu ce căuta a se ascunde de noi, și-l aduce la mine. Îl sucesc, îl învățesc, să-mi spună dacă și unde sunt tranșeele pe dealul de la cimitir, obiectivul meu; dar nu puteam scoate nicio vorbă din el. Vorba ceea: *Frică la mine, frică la tine, frică la noi amândoi*; eu îl credeam un gur fanatic, prefăcut și [că] nu vrea să ne dea nicio relație, pe când în realitate, după mirosul ce răspândea, el era speriat vecin cu moartea! Între timp, tot înaintând în necunoscut cu mici etape, soldații începură a-și da seama mai bine de situație și începuseră unii din ei a fuma.

Soarta însă scoate în cale un ardelean, invalid de război de pe frontul italian, care pe lângă că ne dă toate relațiile și ne duce aproape de mână pe botul de deal căutat; dar profită de ocazie și spune soldaților: *Fraților, dacă nu ascultați șefii voștri și fumați noaptea în fața dușmanului care nu-l știți din ce tufiș vă pândește, degeaba ați plecat la război!* Cuvintele sincere ale fratelui ardelean au avut mai mult efect decât toate ordinele noastre.

În drum prin sat, pe lângă o farmacie și poștă, iată că o patulă mi-aduce trei soldați honvezi, proaspeți sosiți în partea locului, buimăciți și ei de atâtea focuri de armă; iar înspre Tulgheș bubuitul tunurilor și cerul fulgerat de obuze ne arăta că hora războiului se încheiase. Încerc să iau ceva relații de la acești honvezi, dar cătane vechi, deprinse cu războiul, nu-mi dau nimic de știre, așa că-i evacuez înapoia noastră la Comandantul Sectorului. De pe ulițele satului apăreau buzna, speriați în fața noastră, ba femei și copii, ba vite fugite de panică de prin curți și grajduri. Călăuza – evreul – se ținea scurt de noi și începuse a-și mai dezlega limba, atrăgându-ne el atenția asupra oficiului poștal din cale, unde zicea că-i diriginte un înfocat maghiar. *Hai și acolo!* În adevăr, oficiul era părăsit, iar o femeie bătrână – mama dirigintelui – și soția acestuia, de teama morții, desfac repede capacul unei lăzi și-mi spun: *lată, luați bani, domnule căpitan, numai viața să ne-o lăsați!* Cu gândul într-o mie de părți, răspund că nu bani căutăm noi, ci cătane maghiare, și astfel le lăsăm să-și ridice tot ce au avut și să se ducă la casa preotului vecin, iar noi ne-am pus pe *izolat*, adică vorba vine, ci mai degrabă pe stricat telegraful și telefonul.

Pe cât văzusem până acum, războiul nu era deloc așa cum îl închipuisem noi și cum îl învățasem figurat în lungile concentrări. Mă așteptam la lupte, baionete etc., când colo te vezi în situația să îți se ofere 113.000 coroane, pe care să nu știi cum să le iei, cui și unde să le dai; și să ai un oficiu telegrafic pe mână pe care să nu știi să-l izolezi, decât distrugând pilele și firele electrice! Ne formăm convingerea că suntem stăpâni pe sat și urcăm repede printre garduri la mult căutatele tranșee de la cimitirul evreiesc. Cu tot întunerul și emoțiile firești, ne dăm seama că sunt niște tranșee făcute la fel cu cele ce ne tot exercitam noi pe valea Moldovei, ori a Biczului, în perioada concentrării, și încolo nimic. Fac legătura la dreapta și la stânga cu companiile vecine și încep a mă gândi serios ce vom face dacă la ziua va apare pe undeva o trupă puternică dușmană.

Fac atenți camarazii și soldații de această eventualitate și așteptăm cum era firesc luminatul de ziuă. Mai înainte însă de dimineața zilei de 15 august, primesc ordin să trec pe dreapta Bicazului și să ocup dealul din stânga satului Poiana Mărului, unde să fac legătură cu batalionul cpt. Rogobete care rătăcise mult la stânga. Când se face lumină bine dau drumul călăuzei, care s-a despărțit blagoslovindu-ne, căci el se credea mort în mâinile noastre. Așa li se spusese lor despre *valahii* din Regat. Ca cel cu frica-n sân, așa și noi am stat proptiți pe acea coastă, unde ni se părea că din spate cineva ne vânează, căci când și când zăream câte un soldat furișându-se cât mai spre noi. Am făcut după regulament de astădată, față cu o secție într-acolo și ceilalți aceeași față către noi. Când s-a luminat mai bine de ziuă și s-au recunoscut mai bine *fețele*, am aflat că erau tocmai soldați din Bat. Rogobete (4/67), care la rândul lor se temeau de-ai noștri luându-ne reciproc drept... inamici!

Legătura era de-acum făcută și pe un soare mai arzător ca oricând, după o noapte de zbuțum, ne-am instalat după toate regulile pe coasta dealului din dreapta râului Bicaz, așteptând ordine de urmare, căci, slavă Domnului, știam cât de mult e până la Tisa visurilor noastre!

Locuitori îmbrăcați în haine de sărbătoare, țărani români de prin toate coclaurile au scoborât dinspre Surduc și de pe Valea Jidanului și s-au adunat în piața satului Bicazul Ardelean, spre a proslăvi și fraterniza cu ai noștri, cari se întreceau în a le spune ce vom face și ce vom drege etc. Așa ne-a trecut toată ziua de Sfânta Maria Mare și noaptea următoare⁴.

A participat între septembrie-octombrie 1916 la luptele de la Selezel (cota 1283), Tomoroaga (cota 935), Defileul Mureșului Superior, Toplița, iar apoi de la Defileul Bicazului-Tarcău, dovedind eroism, fapt pentru care va primi Ordinul „Mihai Viteazul”, clasa a III-a. Tăria și dârzenia ostașului român, transpare și din fragmentele de mai jos:

„Lupta de pe muntele Csiphes. Apărarea defileului Bicaz.

La 6.30 seara primesc următorul ordin de la Cdt. Brig. 27 Infanterie: *Părăsiți imediat poziția și în marș forțat veniți la brigadă la vama Bicaz.* (ss) gl. Claudian.

Mă pun imediat în marș, iar în urma mea sectorul se ocupă iarăși de Compania 5 și 7 din Reg. 67. Grăbiți și destul de obosiți ajungem la brigadă, întâlnind pe drum fel de fel de soldați din 67, dar mai

ales din 54, rătăcind, dând informații că inamicul a spart frontul la Csiphes (cota 1359), unde avem pierderi mari, și că și-au deschis astfel drumul spre Bicaz și Tarcăul nostru. Am înțeles mai bine acum rostul grabnicei chemări și îmbărbătând soldații aștept urmarea, în care timp tunurile și armele de tot felul răpăiau și huruiau peste Ticoș la Csiphes, iar văile erau luminate ca ziua de reflectoare și rachete dușmane, căci la ai noștri nu erau asemenea mașinării. Dl. gl. Claudian, cum mă văzu ajuns în față-i, îmi ieși înainte și-mi zise: – *Camarade Văgăonescu, am nădejde-n dumneata și-n oamenii ce comanzi. Odihnește-i puțin și pleacă imediat după batalionul dimitale, care a plecat pe la ora 5 spre Dealul Fundul, unde sub comanda col. Gherescu și cu Bat. 1/54 (mr. Ivanovici) ce merge acum cu dumneata să salvați onoarea armatei, reocupând cu orice sacrificii vârful Csiphes, care e cheia defileului Bicazului și a Tarcăului...* Înțeleg și execut. Împreună cu Bat. 1/54 plecăm pe valea Ticoșului, în sus spre locul indicat. În drum întâlnim pe ici și colo grupe de soldați din 54, Comp. lt. Gavrilescu N., care ne spun că astă-noapte de 2-3 ori au fost zvârliți și ei și alții din Bat. de la 67 și 86 de pe cota Csiphes, unde se dau lupte strașnice și acum, spre a se scoate inamicul de acolo, dar imposibil de scos. Cu astfel de relații și impresii, vorbind când cu diferiți soldați băcăuani de pe la Obârșia, Filipeni și Blăgești, pe care-i văd în acest batalion, urcăm și coborâm până ce începe a se lumina de ziuă, iar cât a fost întuneric sclipiri de proiectile, grenade și rachete, luminau ca ziua vârful muntelui Csiphes spre care ne îndreptăm, în clocotul luptei angajate de cu seară cu atacuri și contraatacuri nedecisive încă!

La poalele unde muntele Csiphes se împreună cu Dealul Fundul zăresc pe dl. col. Gherescu, în apropiere de două tunuri cal. 87 mm ale lt. rz. Fotescu Gh. care trăgeau destul de precis asupra cotei Csiphes, pe care se distingeau bine luptându-se ai noștri care voiau să reocupe înălțimea respectivă, ce trecuse din mână în mână în cursul luptelor de noapte. Bat. 1/54 se îndreaptă spre pâraul Aței, est de muntele Csiphes, iar eu nu-l urmez, ci merg cu compania direct la dl. col. Gherescu, care tocmai trimisese ultima companie, a treia din batalionul nostru, înspre locul unde se vedea lupta angajată. Abia ajuns și mi se adresează: – *Bine ați sosit, camarazi, tocmai la timp. Sunteți ultima rezervă a noastră. Iată, priviți în față poziția ce vă așteaptă s-o cuceriți. În față aveți celelalte companii din batalionul dumneavoastră, pe care le-am dirijat într-acolo. Mergeți și vă faceți*

voinicește datorită ca peste tot, să vă văd!

Cu compania în mână, cum se zice, am coborât repede valea dintre Dealul Fundul și Șmida Florei și m-am dirijat spre Csiphes, în vreme ce Compania 2/27 (lt. Manolescu) se angajase la luptă pe culmea vecină, zisă Șmida Floarei, către care dușmanii năvăleau să cadă în spatele nostru. Compania 1/27 era mai la stânga, iar a 3/27, după ce se rănise cdt. ei lt. rz. Fabius St., se răspândise pe toată linia frontului Csiphes. Mi-am ales loc prin mijlocul culmei ce urcă la Csiphes și intercalând apoi, întrecând Compania 3/27, am urcat tot mai sus, în vreme ce păduricea din cale era împânzită de fire telefonice dușmane și de grupe izolate de inamici care se războiau la baionetă cu ai noștri, întârziindu-ne calea de răzbătut până sus la parapetele acum ocupate de dușmani. Rar au putut să scape vreun foc vreunul din dușmanii întâlniți, căci cu baionetele îi culcam repede la pământ și ne deschideam calea în sus la vârful cotei. La un moment dat, am în față [de] vreo 20-30 inamici grupați ce nu voiau a se preda, ba ridicau armele și mâinile să se apere. I-am înconjurat cum s-a putut și nu știu cum mi-am aruncat carabina după gât și cu *hodacul* (bastonul gros, noduros adus de Condrat din satul Hodac), pe care-l aveam la îndemână (...), m-am repezit asupra lor de sareau țândări din scăfârlii și sânge îndeajuns. La un moment dat, văd că un plutonier dușman, voinic, ridică mâna sus să dea, ori să se apere cu baioneta, dar l-am lovit cu *hodacul* în așa fel că i-am văzut laba mâinii zburând în vânt, iar el la pământ. S-au predat cu toții că n-au avut ce face; ba le-am mai dat și câteva de cheltuială în timpul dificilei lor dezarmări și totodată prilej de viu

stimulent pentru soldații mei. Cu compania în valuri de trăgători înaintăm din ce în ce, răbindu-ne prin păduricea ce străbăteam. Am continuat astfel urcatul la deal și snopeală în bătaie, ori baionetă, a oricărui dușman ce găseam ascuns, gata să tragă sau nu de după brazi. Ne întrecem care să facem mai mare prăpăd în rândurile dușmane.

Întâlnind în furia luptei pe doi inamici, ce grăbit se recomandau italieni, i-am ajustat puțin și pe ei, din cauză că nu s-au predat și au rezistat așa de mult alor noștri, care umpleau cu vaiete și țipete văzduhul. Printre camarazii din 67 căzuți pe veci, ori greu răniți în luptele de astă-noapte, încet-încet urcam prin pânda de gloanțe tot mai sus la creasta înzăpezită, dar roșie de sânge și trupuri românești, doborâte de furia dușmanilor puternici, bine așezați în tranșeele bine croite. Ici o mitralieră scupă de foc moarte asupra noastră, dar un unghi mort a protejat puțin pe îndrăznețul soldat Munteanu Pascal, care a luat-o; mai la dreapta, o grenadă, două, bine aruncate de sus lasă goluri între noi. La un moment dat, pare că întreaga linie formată acum numai din batalionul nostru ezita înaintarea, văzând câtă rezistențăopun dușmanii ce stăpânesc tranșeele croite pe marginea înălțimii unde se dăduseră lupte aprige, continui, încă de așeară.

Artileria noastră nu mai trage, spre a nu ne lovi, iar gorniștii din ordinul cpt. Papastopol, care era în spatele nostru, sună înaintarea de huiesc văile, îmbărbătând și speriind pe șovăielnici. Nu era niciun alt chip decât *înainte* și numai înainte! Înțepenesc mâna iarăși pe *hodac* și rotindu-mi privirea să-mi văd ofițerii și cei mai îndrăzneți gradați și soldați pe linie le strig tuturor hotărâtor: -

Peste ei, băieți! Ca unul ridicându-ne, iată-ne trecuți cei câțiva pași prin pânda de focuri, și-apoi la creastă, unde o luptă disperată corp la corp se încinge cu dușmanii ieșiți la luptă dincolo și dincoace de tranșeele în care mulți au căzut. Țipete și urlate disperate de toate părțile au îngrozit dușmanii, căzuți pradă furiei baionetelor noastre, și-ntr-o clipă ne-am dat seama că suntem stăpâni pe luptă. Trecând peste hoiturile celor căzuți acum sau mai devreme în luptele de noapte, am urmărit cu focuri și baioneta-n spate pe dușmani, care urlând de groază fugeau spre Preluci, dincolo de Csiphes, în valea spre Ghimeș și spre fundul pârâului Ața, unde au fost prinși parte din ei de Bat. 1/54 (mr. Ivanovici). N-am apucat să cuprindem bine cu ochii întregul vârful muntelui și toată trupa batalionului nostru și resturi din Companiile 9 și 10 din 67, ce luptaseră și noaptea pe-acolo, erau sus stăpâni pe vârful cotei Csiphes, unde și bravul Bat. 4/86 lăsase morți și răniți, retrăgându-se spre Tarcău înainte de venirea noastră decisivă. Sus pe cotă găsim morți și răniți numeroși de ambele părți și bogat material de război, între care și două tunuri pe care le-am ridicat cu otgonul la creastă, din vâlceaua în care fuseseră aruncate în cursul luptelor de noapte cu Bat. 4/86 Dorohoi - ce-i atacase dinspre Tarcău-Ața, dar ca și Compania din 67 și Bat. cpt. Mihăilescu din 54 nu avuseseră putința să-i respingă definitiv și să rețină înălțimea Csiphes, care până la intervenția batalionului nostru care a dat lovitura de grație decisivă trecuse de 2-3 ori din mână-n mână, după cum ne povesteau prizonierii români eliberați de noi și răniții de ambele părți găsiți pe poziție. Între prizonieri - circa

500 în total – am găsit și 3 ofițeri austrieci, dintre care unul rănit, iar doi au fost prinși când interogau un grup de prizonieri români, care văzându-ne eliberându-i, în panica ce cuprinsese pe dușmani, prizonierii noștri i-au oprit spunându-le: - *Acum, răspundeți-ne și dumneavoastră cine sunteți, de unde și câți sunteți* etc. Așa de repede s-au schimbat situațiile, căci nici n-au prins de veste acești ofițeri să poată fugi, ori să târască cu ei pe prizonierii români, din cursul luptei ce dura de cu seară până azi...

7 octombrie, la ora 12, când eram complet stăpâni pe poziția aceasta care deține cheia Defileului Bicaz-Bistrița.

Reculeși de fierbințeala prin care trecusem, ne instalăm în avanposturi și începem a organiza poziția, un fel de reductă ca la Fâncel, și inspectăm coastele acestei înălțimi găsind peste tot: arme aruncate, morți, răniți horcăind a moarte etc. Cele două tunuri capturate cu munițiile lor cu tot sunt din Reg. 6 ungar bateria a 6-a, iar echipamentele de îmbrăcăminte au fost bine venite pentru soldații noștri, căci cu cât trece timpul observăm mai bine zăpada și gerul care au înțepenit cadavrele, așa cum le-am prins: unii cu mâna-n sus, alții cu ochii holbați la cer, alții cu creierii răsturnați sau cu urechi ori păr înhățat din corpurile vecine dușmane etc.

Prizonierii ne spun că fac parte din detașamentul lt. col. Sanders, brav ofițer austriac, că au fost peste 3.000 de infanteriști și vânători și o baterie de artilerie, toți voinici și perfect echipați, nelipsindu-le din echipament nimic (am găsit la ei și pahare de carton pentru băut apă și plute de pus la tălpi contra sudorii etc.). Aflăm că avuseseră ordin să ocupe cu orice sacrificii această înălțime, spre a proteja apoi un atac pe valea Tarcăului ori Bicazului, spre a deschide drum spre Piatra Neamț, și că sunt originari din Reg. 73 și 97 din Tirol și că erau de origine austrieci, cehi, italieni, bosniaci și unguri fanatici, toți voluntari, cam doritori de pâine de la *valahii* ce nu credeau că-i vor răzbi din bătaie. Ce înseamnă soldați de naționalități diferite! Unii din ei ne spun că ofițerii lor le spusese că noi suntem periculoși numai în lupta corp la corp, dar încolo se joacă cu noi, și că din cauza uniformelor ce se aseamănă cu ale lor, consecință a alianței ce avusesem cu ei – adeseori s-au împușcat între ei și ca să nu se mai facă asemenea greșeli li s-a ordonat să coase câte un petic pătrat alb la spatele capelei pentru ca s-o sucească pe cap și să fie recunoscuți între ei la luptă sau patrulare etc.

De aceea, am găsit la prizonierii de la Selezel și chiar aici asemenea capele cu petice albe pe ele.

Zăpada de sus acoperă într-un giulgiu alb locul unde zac atâția pe care trebuie să-i ridicăm și să-i îngrijim, în vreme ce se adună trofeele rămase, spre a fi evacuate la brigadă care ne mulțumește de izbândă.

Mi-au picat la mână chiar bagajele – pe un catâr – desigur ale elegantului lt. col. Sanders, care a scăpat rănit. Desfăcându-le, găsesc: toate hărțile Ardealului și ale României, lucrute la precizie; apoi lucruri de toaletă fine, brice, perii, săpun etc., haine bune elegante, pături și mai ales un sac saltea de cauciuc, în care poți dormi fără grijă chiar în ger. Le ajustez la bagajul meu și mulțumesc providenței și bravului fugar!...

Și acești inamici, oricât de viteji s-au arătat, s-au speriat de *Ural...*, baioneta și ciomăgeala noastră. Prin pădure mai găsim câte unul din rătăciți și de la distanță ridică mâna-n sus pentru predare, căci altfel acolo-i cântă prohodul, așa sunt de răzbunători soldații noștri. Ne apucăm să îngropăm morții, fiecare în dreptul companiei lui, așa cum ne-am așezat acum pe poziție, nu cum am luptat. Găsesc în dreptul meu, între alții, un soldat din Reg. 67 și unul din 86 morți, având însă fiecare peste el câte un mort dușman cu pieptul tăiat de baionetele ce aveau în mână acești bravi români, care probabil au fost loviți și ei de gloanțe, de alți dușmani pe la spate.

Așez deosebit 12 români și 27 inamici, toți la linie, în timp ce viscolul nopții trecea peste ei, înghețând creierii scoși afară sau fălcile atâtor fercheși-nemți, cu urme că au avut inele în degete etc. Întunericul nopții ne-a făcut să ne culcăm în tranșeele de lângă ei și-i privim de dimineață și azi...

8 octombrie. Cu slujba bisericească a preotului Tudorache G. îi îngropăm creștinește într-o groapă comună: unii la un cap și ceilalți la capătul celălalt. În fața recilor morminte și a corpurilor sparte de glonte sau baionetă, treziți ca dintr-o adevărată beție, beția sângelui, și colindând și pe la celelalte cimitire ale companiilor vecine, care înghit circa 250 morți, reflectez: *cât de puțin înseamnă omul față de furia omului!!* Spre seară am făcut bordei mai călduros și mă întind la dormit iepurește, căci inamicul rătăcit și zăpăcit de ieri pare că s-a recules și ne aruncă câteva focuri de artilerie.

Peste noapte viu foc de infanterie la stânga noastră în sectorul Bat. 1/67; stăm la veghe și aruncăm și noi rachete, căci ne-au rămas în-deajuns; astfel ne prinde ziua de:

9 octombrie. Primim vizita și mulțumirile dl. gl. Claudian și col. Gherescu, care ne anunță să facem propuneri de decorări și avansări.

Pe mine, cu raportul batalionului și Reg. 67, sub nr. 79 de azi, m-au propus la decorare cu Ordinul „Mihai Viteazul”; iar eu propun pe ofițerii mei la diferite decorațiuni și gradele inferioare la înaintări și decorări, menționând că unii mai sunt propuși încă o dată, precum e plt. Teacu și alții, dar cărora nu le-a venit nimic până acum. Pe lângă aceștia, mai propun pe: Munteanu Pascal, Potoc N., Hurmuzache Gh., Gabor I., Sârbu V., Imbrea P., Popa Ion, Primnicheru Gh., David I. și încă o dată pe Condrat I. și alții. Slt. Ariton a luat de ieri comanda Compania a 3-a. Pe la 11 ore, cu toată vremea rea, o violență canonadă de artilerie ne ține lipiți pământului, în vreme ce obuzele se sparg fără pagubă lângă noi.

Peste o oră liniște și după ce stăm la masă întreg batalionul nostru este schimbat de Bat. 1/54 (Ivanovici), iar noi trecem la spate spre Smida Florei în rezervă, dând încă corvezi să se adune morții și răniții ce se mai găsesc tocmai pe aici la poalele Csiphesului. Ni se comunică înaltul ordin de zi al M. S. Regelui, prin care ni se face cunoscut că Div. a 14-a suntem sub ordinele directe ale Armatei a 9-a rusă – gl. Lecinschi – care comandă frontul ruso-român spre Bucovina. Explic soldaților importanța ce au rușii pentru noi și cu toții salutăm vestea că rușii au sosit în valea Biczului.

Aflăm că la Cheile Biczului ieri sau alaltăieri, între alte pierderi ale Bat. 1 și 3 din Reg. 67, este grav rănit sau mort slt. rz. Merica I., iar slt. rz. Apostolescu Demir e luat prizonier și năucit în bătaie de cei ce l-au prins.

Notă P.S. Decorația „Mihai Viteazul” la care am fost azi propus, mi s-a dat de M.S. Regele în Palatul Regal din Iași la 19 martie 1918, pentru care posed următorul *Brevet* nr. 307 din 19 martie 1918: *Noi FERDINAND I Rege al României, Dorind a răsplăti meritele locotenentului de rezervă Văgăonescu Mihail din Regimentul 27 Inf. pentru vitejia și avântul cu care a comandat compania în lupta de pe Muntele Csiphes în ziua de 7 Octombrie 1916; azvârlindu-se la contraatac în fruntea unității sale a trecut prin focul omorâtor al inamicului și sfărâmându-i cu baionetele rezistența a pus stăpânire pe munte, capturând 2 tunuri, 1 mitralieră, un bogat material de războiu și numeroși prizonieri. Prin această faptă de arme a înlesnit în mod hotărâtor apărarea Defileului Biczului. Noi îi conferim Ordinul Militar „Mihai Viteazul” clasa a III-a. Drept care-i dăm acest brevet subscris de Noi și investit cu Regescul Nostru Sigiliu. FERDINAND I.*

Iar Comunicatul oficial 55 din 8 octombrie 1916 sună astfel: *La Bicz trupele noastre au înconjurat din toate părțile un puternic detașament inamic ce ocupa muntele Csiphes și l-au trecut prin baionetă. S-au luat 500 prizonieri, 2 tunuri, 5 mitraliere și material de război. Marele Cartier General”⁵.*

Între octombrie-decembrie 1916, batalionul său a făcut parte din mai multe unități ale Armatei române în retragere, unități care se formau și se dizolvau la scurtă vreme. Îl găsim la Hârșova; mutat apoi pe frontul de pe Jiu, unde participă la luptele de la Tg. Jiu și Tg. Cărbunești, la Balș, Curtișoara și Olteț (pe Olt). O nouă retragere și o nouă încercare de rezistență la Costești (pe Argeș) și în prejma Bucureștiului (la Sterianu, la Tâncăbești). În final, calea pribegiei spre Moldova, iar sfârșitul anului 1916 îl surprinde pe linia stabilizată a frontului din zona Vrancei. Reproducem evenimentele ultimelor zile ale anului 1916:

„25 decembrie 1916. Crăciunul ortodox. Lucrări și iar lucrări de sapă pe Dealul Voloșcani cu noaptea-n cap, iar gândurile-mi zboară la bisericuța din satul meu cotropit de dușman, în vreme ce o vie canonadă de-artilerie spre Focșani ne arată intențiile dușmane de Crăciunul nostru, când în față ne apar sfioase patrulare germane de încercare. Ninge vârtos, iar tunete și sclipiri de tunuri îndreptate dinspre Vidra ne fac să ne înghesuim în tranșeele lucrate în grabă și ger cumplit.

Pe la ziua jumătate, primim vizita pe front a dl. col. Niculcea, cdt. brigăzii, și a dl. gl. Stratilescu, noul comandant de azi începând al Div. 1/17 în locul dl. col. Anastasiu, mutat nu știu unde, înainte de a-l fi cunoscut.

Sub focuri slabe de artilerie dușmană suntem trecuți în revistă prin gropile noastre și avem vreme să prânzim care pe unde suntem tupilați, un prânz ca de Crăciun: pâine neagră și carne de vită cu prune uscate, în timp ce tunurile bat vârtos în jos spre Odobești, sclipiri feerie printre fulgii de zăpadă.

Pe la orele 2 însă, când o amorțeală ne cuprinsese, avem surpriza unui batalion dușman ce vroia să ne spargă frontul. Tragem vârtos și unii și alții, noi de sus și ei de jos, încercând să vină cât mai aproape de noi, sub focurile noastre. Cu focuri concentrate le oprim înaintarea, trăgând în plin peste matahalele nemțești, și astfel ne prinde seara, când ne vin în ajutor două companii din Reg. 56 (3), pe care le trimit la dreapta, căci e o pânză slabă de peste un km între noi și cazacii care sunt spre *Momâia*. Inspectez frontul batalionului meu

(repet: al II-lea din Reg. 4, Bg. B, Div. 1/17) și iau măsuri pentru noapte. Ninge și iar ninge. E și bine, dar poate fi și rău! Când cred că *o să fie bine* îmi sosesc știri de la santinelele înaintate că pe un bot de deal – pe unde s-a predat mai târziu col. Sturdza – ce se desprinde ca un deget din Dealul Voloșcani, unde era un post înaintat ce sacrificase doi soldați în cursul zilei, o coloană dușmană ca un batalion înaintase și-l ocupase și că cei 30 oameni din Bat. 4/16 cu slt. Ionescu, sub presiune puternică, s-au retras.

Sărim repede toți la front și recunoaștem în adevăr noua poziție. Raportez și primesc ordin de reocupare cu orice preț. În grabă trei grupe din mica mea rezervă, sub ordinele aceluiași slt. Ionescu care avea și cei 30 oameni ai săi din Bat. 4/16, sub puternice focuri de armă se reped înapoi pe botul de deal, ai noștri aruncând bine grenade franceze, reușesc după 2 ore de hărțuială în bezna nopții să reocupe botul de deal, afară de un vârf (ca o unghie de deget) unde hoții de dușmani au instalat un cuib de mitraliere greu de pătruns la ele. În fuga lor înapoi până la cuibul de mitraliere, inamicul a aruncat de pe el răniți, pături și chipiuri – un fel de șapcă fără vizieră – după care se cunoșteau că-s germani. Noaptea o petrecem sub *pic-pac* – așa se aude glontecele tras al infanteriei inamice – *pic-pac*, iar de sub malul unde-mi făcusem culcușul, telefonic raportez cele convenite cât de des, căci telefonistul regimentului are ordin să întrebe mereu.

În zorii zilei, la 6, primesc ordin scris de retragere pe Dealul Porcului, unde erau tranșee și pari pentru rețele mai din vreme de alții lucrate și unde cazacii se retrăseseră de cu seară. Executăm în ordine retragerea și urcăm gâfâind spre creasta Dealului Porcului, zis Perjului, spre marea noastră surprindere și necaz că trebuie să ne retragem fără rost.

În zori, 26 decembrie, conform ordinului de retragere, prin zăpada până la brâu și cu teama să nu simtă dușmanul gestul nostru, prin surpături și hârtoape traversăm 2-3 km valea Ireștilor până în culmea dealului Porcului (est satul Irești), cu mult mai înalt ca dealul Voloșcani părăsit. Se luminase bine de tot, când ajunseserăm în creasta ordonată, unde ne simțeam mai bine ca pe dealul părăsit, dar cu regretul retragerii. Abia ne revenisem în fire de oboseala urcușului, când de la comandamentul diviziei primim ordin de a ne reîntoarce și reocupa poziția părăsită. Se înțelege de la sine ce se petrece în gândul fiecăruia la auzul acestui contraordin, însoțit și de zvonul că germanii ar fi cerut un armistițiu premergător păcii dorite!

Pe același drum, sărind ca iepurii din tufiș în tufiș să nu-și facă râs de noi vreo artilerie dușmană ce ne-ar încadra, cu mici sacrificii și încurajări ne-am reocupat fiecare sectorul pe dealul Voloșcani. Soarele strălucea radios, iar noi și mai veseli de zvonul auzit și de reocuparea sectorului fără pierderi, căci inamicul nu prinsese de veste ce făcusem noi, iar când ne-a simțit reapărând la vechile poziții se retrage și el puțin crezând desigur că ne-au sosit niscaiva întăriri. De la un punct proeminent pe creasta dealului Voloșcani privesc satisfăcut cum coloane mici dușmane se retrag din satul Căliman din fața noastră spre Vidra, ducând cu el numeroși răniți pe brancarde și în căruțe cu boi. I-a venit și lui rândul în noaptea de Crăciunul nostru! O coloană de infanterie trece spre dreapta, cam la 1.500 metri de creasta noastră, și oricât de departe [ar fi] prin focuri de salvă tot îi mai stricăm ceva. Nu trece mult însă și artileria grea germană așezată la Vidra începe să bată precis creasta noastră, unde ne-am afundat ca șobolanii în tranșee, într-o oră cât a tras ne-a omorât doi soldați originari din 4/75, pe care i-am îngropat mai apoi acolo, așa ruptți în bucăți, iar pe alții doi răniți i-am evacuat. Nimeni nu-și pierde locul căci voim să se fixeze odată frontul și stăm la veghe pe o zi splendidă, cu mai multă grijă spre legătura din dreapta cu cazacii, care nici după 3 ore de la plecarea de pe dealul Porcului nu s-au reîntors la poziție unde trebuia să facă legătura cu un batalion (col. Neagu) și cu noi. Așa se scurge timpul, cu nervii încordați, frigusul și somnul ce gata-gata să ne învingă. Mă gândesc ce va fi la noapte cu trupa prea obosită și mulți curat desculți.

Mă schimb de rufe, mă spăl cum pot și încerc să ațipesc pe niște paie sub o răpă, dar tunul nu mă lasă și deseori ordine ce primesc și rapoarte de la patrulare și personal de serviciu mă reclamă prezent. Văjâiala tunurilor nu încetează, iar o lovitură dezgroapă pe unul din ostașii îngropați ieri. La soare, pe zăpadă camarazii își scutură cămășile de gângănie și-și înfășoară în obiele – multe făcute din polelele din spatele mantalelor – picioarele degerate în bocancii ce abia se mai țin. Artileria inamică bate mai vârtos la dreapta, iar pe seara se simte o luptă vie de infanterie și mitraliere la dreapta (cota 625) între germani și ruși. Se aude: *Hurra!*... german și înaintarea sunată din corn în două rânduri.

Rușii îi lasă să se apropie de tranșee și-i curăță cu mitralierele. Auzim că sunt și de-ai noștri acolo cu rușii. În amurgul serii se aude al treilea atac cu *hurra* la Momâia. De astă dată aflăm că *Momâia* a

căzut, însă s-au făcut mari vărsări de sânge de ambele părți. Noaptea însă un batalion de grăniceri români și cu resturi de cazaci dau un contraatac și reocupă poziția (cota 625 Momâia). Germanii sunt scoși din poziție și pierd 170 prizonieri și numeroși morți și răniți. Toată noaptea lună, ger și focuri rare în sectorul nostru, dar clocot de focuri toată noaptea la cota buclucașă.

27 decembrie. Aflăm rezultatul măcelului din noaptea de la Momâia, care a rămas cu o cocoasă la nemți și cu alta la noi.

Organizăm noi poziții în sectorul nostru, mai ales că acum ne-a sosit și al 3-lea batalion de la zisul centru de reorganizare Bacău, batalion format din resturi de pe la Reg. 17, 59 Inf. și 1 Vânători, toți însumați la drepturi pentru câteva zile în batalionul meu, iar ca unitate tactică au comandantul lor. Cu ei a sosit la acest regiment de frânturi și o companie de mitraliere (4 piese) cu slt. Vălcoreanu, până acum având o singură mitralieră a Bat. 4/16, astfel că de azi înainte și moralul soldaților este altul. Frig, ger cumplit și flămânzi așteptăm alimente, gândindu-ne la măcelul de astă noapte de la dreapta noastră. Pe la ora 11, când soarele lucea bine [de] tot, primim lângă noi unde eram câțiva ofițeri vreo 5 obuze mari; credeam că sunt greșeli rusești, când colo inamice.

Ne ferim și păzim ca cu dinții sectorul. La Momâia se aud iarăși vii angajamente de infanterie, al căror rezultat nu a decis decât tot menținerea pozițiilor.

Ieri și azi, zi cu soare. Inamicul disperat că nu ne poate rupe frontul cercetează cu avioane; ieri a trecut peste noi și unul rusesc. Dacă ar fi avut vreun prizonier laș dintr-ai noștri de mult ne-ar fi izgonit. Aflăm că in-

amicul a reluat iarăși întreaga *Momâie*; iarăși contraatac cu grănicerii din Bg. 7-a mixtă col. Sturza și Bat. 1/41, iarăși se reia Momâia de ai noștri, precum și mitraliere și prizonieri germani fercheși și aroganți, buni ca tobă de pumni.

În sectorul batalionului meu ciocniri numeroase cu patrule de recunoașteri inamice. Seara pe ceață se aud focuri vii și *Ura!!...* înspre satul Voloșcani, la stânga noastră. Ce să fie?! Toți cu mâna pe arme.

Aflu că un plutonier din 56 făcând o recunoaștere ofensivă a fost prins de germani în satul Voloșcani. Un sublocotenent tot din 56 pornește cu Compania 5-a după el și reușește să cucerească o culme de deal deasupra satului, apoi satul, gonind pe inamic care și-a așezat mitraliere în clopotnița bisericii de unde scuipe moarte peste ai noștri nevoiți a se lipi pământului. Toată noaptea *pic-pac* și tunuri rare pe tot frontul diviziei, al cărei sector este de la vest Irești până la 1 km sud Momâia.

Așa a trecut Crăciunul nostru, aflând acum pe seară că rușii și ai noștri au respins pe inamic, care a pierdut peste 3.000 prizonieri, 32 tunuri și 30 mitraliere. Or fi adevărate sau nu asemenea știri nu știu, dar ele sunt binevenite. Ai noștri se înveselesc la auzul și văzul atâtor semne bune, cu toate că n-au pâine și hrană de trei zile.

28 decembrie. Ceață groasă toată ziua, grijă, patrule, încrucișări de focuri rare, lucrări de sapă și raport de lucru. Vizită pe front a cdt. brigăzii, ieri se anunțase și al diviziei, dar era prea forte canonada. Se dau alimente, vin și carne trupe, iar din pielea crudă a unei vaci se dă pentru opinci, ce se pârlesc la foc.

Aflăm că la 5 ianuarie vom merge și noi

la refacere. Pun să-mi facă un bordei ca lumea, căci e timpul aspru de tot: ger, ceață, ghețuș. Pe azi numai câteva salve de la artileria dușmană; iar infanteria lor nici nu se simte ce face și unde este; o căutăm cu patrule riscante. Pe o ceață umedă și groasă de nu vezi omul la 10 metri, patrulele noastre se ciocnesc cu inamicul, iar după focurile schimbate tragem concluzii. Pe la ora 8 seara, când îngrijorați de ceață și de liniștea frontului, luăm măsuri spre a evita surprinderi, deodată auzim iarăși în dreapta la Momâia focuri vii de armă. Cum era ceață deasă și întuneric beznă și cum șuier de comandanți și gornști ne vestesc ce poate fi acolo, deodată ca prin farmec ceața se ridică iar luna maiestooasă luminează crestele și văile albe de zăpadă scârțâitoare. Ce se întâmplase?! Germanii nemulțumiți numai cu un cap al Momâiei se repeziseră pe ceață să scoată din mâinile alor noștri și celălalt cap, dar n-au reușit nici de astă dată decât să bage spaimă în câțiva din Bg. 7-a mixtă care au fugit până-n valea Șușiței, unde energia col. Sturza i-a trimis înapoi după ce a încercat câteva carabine pe spatele lor. Germanii porniți pe ceața groasă, la ridicarea ceții în miezul nopții coloanele lor au fost surprinse de cazaci și de ai noștri, care i-au primii în focuri de mitralii și baionete! Încetând de ambele părți focurile, se aud numai țipete și urlete ale bravilor căzuți pe poziție, de unde nu pot fi de nimeni ridicați căci ambele părți trag cu nemiluita.

Cota aceasta botezată de destin *Momâia* în adevăr că-i fioroasă! Înaltă, pleșuvă și cu două mici cocoase pe creastă, având și câțiva copaci rari ca barba spânului, stăpânește de-a binelea Valea Putnei spre

Vidra, Valea Șușiței cu calea ferată până în munții Vrancei, iar de pe oricare din ghebele ei te uiți spre Măgura Odobești și spre Mărăști-Pralea cum vrei și de aceea se dă luptă disperată de ambele părți pentru stăpânirea ei completă, nu numai câte un capăt.

Se comunică de la divizie, prin trimiși pe linia frontului, situația frontului și a Momâiei, iar germanii speriați de trântea din cursul nopții se liniștesc până la ziuă.

29 decembrie, când ne supără mai rar pe tot frontul diviziei, cu rare focuri de patrule și de artilerie dinspre satul Găuri. Azi am primit la batalion cinci grenadierii speciali cu școală de la Centrul Bacău, grenadierii originari din Reg. 25, 29 Inf. și 4 Vânători, fiecare cu câte 100 grenade franceze, aducând și instrucțiunile scrise, precum și 6 perechi mănuși pentru bunii ochitori. Liniște relativă până seara, când iarăși schimb de focuri vii la dreapta, [la] Momâia, unde tranșeele noastre sunt numai la 15 metri depărtare de cele dușmane, pe câtă vreme în alte părți distanța variază între 100 - 800 metri.

30 decembrie. Focuri de patrule noaptea, ciocniri de patrule ziua. Vizita cdt. brigăzii; se anunță și a dl. gen. Stratilescu cu ofițeri francezi. Ah! Camarazii francezi!!!, dar nu sosesc, vremea-i rea, zăpada se topește. Fleșcăială și ceață. Bateria cpt. Mihăilescu 21 Artilerie trage bine în tranșeele inamice făcute pe dealul Crucii din față; sar țândări din bordeiele lor, fug germanii, dar ce folos că repede se restabilesc în vechile tranșee, a căror linie pe ger și lună se distinge prin scânteile și fumul ce iese din ele, cum desigur aceeași observație fac și ei la tranșeele noastre, care oricât le-am masca fumul și scânteile ne dau de gol. Ne distrăm trăgând focuri bine ochite la 1.500 - 1.800 metri asupra unor coloane inamice ce ies de lângă Spitalul Vidra, mergând spre satul Găurile. Lipsa de orice ziare și știri o înlocuim prin tălmăciri și răstălmăciri de ordine de zi și comunicate ce ne sosesc destul de rar. Aflăm de la artileriștii noștri ce vin la așa-zisul *observator* pe linia infanteriei că mergem la refacere, că marele român Iorga a vorbit frumos în Parlament, că Cuza a răfuit guvernul pentru pregătirea războiului, că M.S. Regele a anunțat împrăștierea țărănilor etc. Tot vești bune ce ne încălzesc sufletele! Luptăm, veghem și stăm pe pozițiile fixate de acum 7 zile și credem că respingând atâtea încercări germane zilele acestea frontul rămâne de acum așa fixat.

Pe seară ceață, iar noaptea ceață și ploaie cumplită de s-a topit zăpada și ne-a inundat tranșeele și bordeiele și dacă n-ar fi și la tranșeele dușmane din față tot așa, cu greu am scoate capul la creastă. Veghem,

veghem și ne ferim mai mult de apă decât de dușmani; dar oricât ne ferim, uzi la piele și cei mai mulți desculți așteptăm ziua de mâine, ajunul anului nou care altădată era veselie pentru toți!

31 decembrie. În zori, după obișnuitul schimb de focuri între patrule, se luminează, ceața se rărește, iar un soare ca de vară răzbește cât mai tare prin norii plumburii. Se trag câteva lovituri de tun de către ai noștri, iar noi ne cârpim tranșeele și bordeiele răzbite de apă. Așteptăm și azi vizita domnului cdt. al diviziei cu. ofițerii francezi și pe lângă o ținută cât mai impunătoare, ne chibzuim și încropim să dăm azi și mâine o hrană mai bună iubiților noștri soldați, destul de goi și obosiți. Zi cu soare, alternând cu ceață. Soldații fac reflecții: *Ceața-i anul ce se duce, iar soarele anul ce vine; așa să ne ajute Dumnezeu!* Se distribuie pentru mâine carne și vin. Anul Nou!... 1917! Câtă bucurie și ce felicitări altă dată!! Dar acum? În loc de *buhai* și urători ce descrețesc fruntea..., *buhaie și bice* de 105 calibru, de încrețesc și pământul!

Ciocniri și azi cu patrule, iar după ora 3 până întunecă artileria inamică bate, de ne pune să facem mereu mătăanii aplecându-ne la pământ de frica scroafelor de obuze ce se sparg peste noi. Desigur nemții din față cred că petrecem ca ei de Anul Nou, de aceea ne trimit răgetul *buhaielor* de diverse calibre! Dar se înșeală amar! Uităm și calendare și tot, sticlindu-ne ochii spre Vrancea cea frumoasă și albită, de unde coloane slabe inamice vin spre frontul nostru. La cota 625 vie canonadă de artilerie, cu mici efecte. Ai noștri o stăpânesc la un cap, iar nemții la altul, dar va fi greu să se cucerească de vreau ambele capete! Focurile de tot felul și de teama unei surprize uităm de felicitări și de noroiul prin care înotăm la și spre tranșee. Doamne! Cât e de curios și războiul ăsta, nu te poți mișca 5 metri mai la dreapta ori mai stânga pe un loc mai curat căci te curăți! Să vedem noaptea lui Sf. Vasile ce surprize ne-o mai aduce, căci pe cât văd din obuzele ce-mi ating bordeiul se pregătește ceva!

Pe la ora 7 seara, când tunurile s-au rărit și e întuneric beznă și câte un rar *pic-pac*, după ce s-au schimbat posturile de pază (la câte 6 ore), aud la bordeiul meu dăngănit de clopot improvizat din gamelă, fluier de lemn și urători de Anul Nou; iar drept bici vecinii mei soldați din tranșee trag focuri de armă la urarea *Mânați măi, hăi, hăi!* Îi ascult și-i privesc - cu tot întunericul - cu vie emoție, iar lacrimi calde îmi brăzdează obrazul, gândind la sufletul lor naiv și devotat și la urmările acestui război! Oricât de nerecomandabil ar fi acest soi de

petrecere pe front, în fața morții totuși are în el o notă bună, dătătoare de speranțe, cu toate că zgomotul *urătorilor* a stârnit toată linia frontului, iar dușmanul ne-a trimis câteva salve de artilerie la care ai noștri au răspuns cu focuri de armă, mitraliere și grenade de mână. Unul care urează (din Bat. 4/16) în zgomotul focurilor de tot felul nu-și pierde sărita și în plugușorul lui, între altele, zice: *Lasă, neamțule spurcat! Că-s român adevărat! Îs român cu patru mâini! Dau eu ochi cu tine mâini! Mânați măi, hăi! hăi!* Așa trece seara de ajun pe front! Peste noapte grijă, căci e întuneric beznă până la ora 12, când apare luna, stăpâna basmelor, și încetează și *pic-pacul*, de avem liniște până la ziua.

1 ianuarie 1917. Dis-de-dimineață, o delegație de gradăți din batalion îmi prezintă urările și felicitările lor și le răspund în consecință, iar pe la 10, pe linia tranșeelor, primim vizita domnului cdt. de brigadă, cu ofițerul francez atașat brigăzii, un locotenent înalt și fercheș cu mustăți impozante, care a dat prilej soldaților să zică între ei: *-Iată, fraților, vedeți voi ce voinici sunt francezii! De acum să poftească să treacă neamțul pe aici, dacă-i dă mâna!* Îi conduc pe front și în prezența dumnealor urez trupei cele convenite, cu ocazia Anului Nou și a venirii camaradului francez.

Întreaga zi inimoasă ne distrăm trăgând în capetele inamice, care apar la tranșeele din fața noastră, profitând de faptul că razele soarelui din spatele nostru ne proiectează bine capetele și gamelele, ori coifurile dușmane din față. După masa de prânz artileria dușmană răspunde artileriei noastre, iar posturile inamice, când soarele a trecut puțin de partea lor, ne răspund cu focuri

la tranșeele noastre. Telefonice reglăm de la postul meu tragerea artileriei noastre (Divizion mr. Vlădescu Reg. 24 Art.) cu obiectiv spre podul de la Vidra și lângă spitalul Vidra, unde trec în jos spre Putna coloane inamice. Tragerea nu-i tocmai precisă, dar un efect are, căci văd ascunzându-se coloanele ochite. Am aici observator de artilerie pe slt. Mârza, bucovinean cu care discut frățește războiul și-i apreciez dorința vie de a face țândări toți dușmanii, numai să se realizeze unirea tuturor românilor. Primim de la divizie felicitări prin ordin de zi și câteva pachete de tutun, care fac minuni la o zi și lipsă ca aceasta. Așa ne apucă ora 4 seara, când descoperind un obuzier inamic instalat în curtea bisericii din Vidra, dăm direcția artileriei noastre și așteptăm rezultatul – amuțirea obuzierului; ceea ce n-a întârziat. Tot azi se aprobă înaintările gradelor inferioare, propuși de mine mai demult, și-i felicit de avansare: cu ei am trecut atâtea peripeții în lungul și în latul țării și tot cu ei și bravii mei soldați am fixat în sectorul meu frontul actual și tot cu aceștia sper să izgonim pe dușmanul ce constat că are frică de opincarul nostru, mai ales acum când pleava armatei noastre s-a scuturat în partea primă a războiului și a rămas numai grăuntele cel sănătos ostășesc.

Cei din repaus *citesc jurnalul* la soare! (Așa se zice pe front la curățatul rufelor de păduchi). Nu pot să rezist și-i imit și eu, găsind multe *noutăți*, în vreme ce proiectilele șuieră peste noi, iar unele greșesc, se sparg foarte aproape de noi. Ne-am deprins cu artileria, care nu mai face niciun efect asupra noastră decât comparația ce facem, mai ales când greșesc câteodată

chiar ai noștri câte un obuz zvârlit lângă noi, datorită desigur lipsei de legătură între cele două arme. Nu mai departe decât a treia zi de Crăciun am primit câteva obuze chiar de la ai noștri din Valea Șușiței – de la Varnița; iar un artilerist întreabă la telefon cine stăpânește Voloșcanii deal, când noi stăm aici pe Voloșcani de atâtea zile!? La început, proiectilele noastre soldații le spuneau: - *Trece Brătianu*; acum nu le mai zice nimic și rar le urmăresc efectul. Nădejdea-i tot în dorobanș și mitralieră și multe rugăciuni mai fac bieții soldați să căpătăm pe orice cale câteva mitraliere. Ne-am convins până peste cap de vechea zicătoare că: *Infanteria este regina bătăliilor*. Numai fiorul sclipirii de baionetă vânjos mânărită impresionează și decide soarta bătăliei, oricâte obuze ar fulgera văzduhul. Să nu se supere armele surori, dar adevărul acesta rămâne dovedit și în acest război! Spre Focșani și la Răcoasa se aud mari canonade de artilerie. Nu știu rezultatul. Până să aflăm ce-i la dreapta și ce-i la stânga, vai de sătenii din Irești și Voloșcani unde se încrucișează și se sparg proiectile din ambele părți zvârlite, iar trei aeroplane dușmane se rotesc departe în văzduhul azuriu.

Pe la ora 8 seara merg în vizită în sectorul vecin la mr. Tomescu, originar din 4/15, azi Bat. 1 din Reg. 4 Div. 1/17, mai ales că-l cheamă Vasile, și pe când sorbeam mai cu gust o cafea ocazională niște focuri vii la stânga în sector Reg. 3 (fost 56 Suceava) ne strică taifasul din bordeiul bine ticluit de lt. Crețu; și fugim fiecare la locul nostru. Încet-încet liniștea se restabilește. Ce fusese? Inamicul aruncase rachete și grenade la Reg. 3 și aceștia răspund cu focuri de armă în obiectivele de cu

zi reperate. Noaptea trece cu schimb de focuri rare pe tot frontul⁶. După stabilizarea frontului pe linia Carpați-Siret, fostul Bat.4/27 Inf. Bacău intră în alcătuirea Armatei a 2-a (cdt. gl. Alexandru Averescu), Corpul 2 Armată (cdt. gl. Arthur Văitoianu). În calitate de comandant al Companiei a 6-a, Mihail Văgăunescu va lua parte la luptele de la Mărăști. Anterior, la 11 aprilie 1917 Mihail Văgăunescu a fost avansat căpitan, iar în primăvara aceluiași an primea și decorația „Steaua României”. În luptele de Mărăști, Mihail Văgăunescu este rănit grav în timp ce conduce asaltul avangardei române asupra pozițiilor germane de pe Răchitașul Mare (cota 954), care a deschis drumul către Soveja, ocupată în aceeași zi de trupele Reg. 31 Inf. Călărași. Pentru luptele de la Răchitașul Mare, a primit Ordinul „Coroana României” în grad de Ofițer (cu Brevet nr. 1.070 din 18.09.1917). Iată cum descrie autorul acest episod:

„Lupta de la Răchitașul Mare - Soveja

La miezul nopții primim telefonic și prin agenții de legătură ordin de la Comandamentul Armatei a 2-a, redactat scurt, clar și precis, de altfel ca tot ce venea din partea veneratului general. Partea privitoare pe[ntru] regimentul nostru suna astfel: *Reg. 31 Calafat se va pune imediat în marș spre Soveja, pe traseul Roșculești, Piscul Podobitu, Piscul Hagiiilor, Răchitașul Mare (cota 912) și înfrângând orice rezistență inamică și cu prețul oricărui sacrificii, cel mai târziu la ora 8 dimineața, satul Soveja să fie complet ocupat de trupele noastre etc.*

13 iulie. În executarea acestui ordin, dl col. Gagiu Vasile cdt. regimentului, însoțit de inimosul căpitan francez și de cdt. artileriei mr. Cruțescu, convoacă ofițerii într-o casă din marginea satului Roșculești, acolo unde mai devreme fusesem în căutare de efecte și materiale germane rămase în casa unei frumoase românce, despre care gurile rele din sat spuneau că *a trăit* bine cu un ofițer german veterinar; și în acea casă de lângă podul făcut spre Vizantea Răzășească s-au hotărât cele de cuviință, și anume: Bat. al II-lea, având în cap [ca] avangardă Comp. 6-a sub comanda mea să urmărească traseul indicat; iar Bat. 1 și 3, după ce se vor retrage de pe pozițiile ce ocupau în dreapta și stânga satului Roșculești, se vor încolona după batalionul din avangardă. După riguroasele urări și strângeri de mână, ne despărțim și trecem fiecare la unitățile noastre, unde în șoapte și pe întuneric beznă comunicăm trupei însărcinările respective. Întâmplător, în Compania a 6-a era un brav caporal Chiriță Gh.

Radu, fost în Reg. 10 Putna, originar chiar din comuna Soveja și cum era natural i-am dat câțiva oameni pe alese și punându-l în vârful avangardei călăuză, am pornit cu Dumnezeu ajută peste podul de la Roșculești spre Vizantea Răzășească. Apoi încet-încet, fără zgomot ori țigări aprinse, am urcat pe Plaiul Podobitu, tot mai sus până-ntr-o poiană de pe Piscul Hagiiilor, unde cu tot întunericul am nimerit la un escadron de cavalerie română ce fusese mai devreme trimis acolo. Am luat relațiile ce se puteau lua de la cercetașii călăreți și cu ochiul bine cunoscător al locului, conduși de către cap. Chiriță, cu avangarda după regulament am cârmă ba la dreapta, ba la stânga, prin fânul mare până la brâu și ud de rouă, ce ne udase până la brâu, ne-am apropiat astfel în zorii zilei de poalele Răchitașului Mare, cota 912, puternic întărită – ca și Mărăștii – după cum ne spusese oamenii din Vizantea. Când se luminase bine de ziuă, zărim semne că dușmanii sunt pe aproape: două perechi de boi pășteau lângă două tunuri germane, lăsate în drum. Cu baioneta la armă, urmăream calea ce se distinge prin fundul văii, sub cota 912 tot mai sus, cu măsuri de siguranță pe dreapta și pe stânga. Nu trece mult și se și angajează schimb de focuri între posturile înaintate germane și patrulele noastre de cercetare. Simțim într-adevăr fiorii luptei ce va să fie, dar și frigul dimineții în Răchitașul Mare al Vrancei celei vestite, și așa cum eram îmbrăcat cu bluza de vară și armat până-n dinți arunc pelerina la o parte de pe mine și mă gâtesc de lupta ce o vedeam iminentă. Câte nu trec prin mintea ostașului în acel moment! Așa și mie. Credinciosul meu soldat Năstase Grigore întinde mâna către mine să-i dau pelerina, însă trecându-mi prin gând o presimțire pe care nici o altă dată n-am avut-o i-am spus ca s-o facă sul, *bandulieră*, și să mi-o dea s-o pun peste umăr, ceea ce am și făcut. Când mi-o așezam bine peste umărul stâng, îmi ziceam în gând poate să-mi prindă bine pelerina asta, și anume: Dacă mă rănește, poate mă ferește; iar dacă mor, mă vor înveli în ea și mă vor îngropa astfel, spre a nu mă târî la vale apucat de oriunde, cum văzusem atâtea și atâtea. Mă vor înfășură și târî întreg în ea...!

Coloana înaintază, iar focurile de armă se îndeseau din ce în ce. Vârful, capul și grosul avangardei se comprimau din ce în ce mai mult, ca un resort strâns în mână. Compania de avangardă din ce în ce mai aproape de mine și în mâna mea. Iată-ne în fine, după câteva împușcături, grenade și bombarde aruncate din tranșeele dușmane făcute de-a lungul Răchitașului Mare; iată-ne, zic înaintând tupilați

pe o scursură de ape într-o prăpastie acoperită de brazi, abatize și focuri ucigătoare de armă, aruncate de dușman din creasta de foc a Răchitașului Mare. Fac o clipă de popas, dau ordin ca să se formeze din cap și vârful avangardei primele două valuri de asalt, în vreme ce de la bunul și simpaticul meu cdt. și camarad mr. Bădescu H. primesc scurtele cuvinte în scris: *Cpt. Văgăonescu, împinge cu 50 m linia mai înainte*. Așa cum eram în linie de trăgători în genunchi, examinez încă o dată din ochi oamenii de lângă mine, strig câteva cuvinte de îmbărbătare celor 2 sergenți din flancuri, Todirică și Antonie, și așa cum stăm aproape pe brânci să nu ne curețe focurile de salvă dușmane, ce retezau frunziș și brădet peste noi, îmi revăd ofițerii capi de plutoane apropiați, slt. Zărnescu I. și Mită V., și strig plt. maj. Teacu, harnic și devotat ostaș, să țină bine spatele companiei și să curețe cu arma pe cel ce ar rămâne în urma companiei, ori s-ar retrage din luptă, și trimit un răspuns analog și companiei vecine ce era lanț în urma celei din cap unde mă aflam. Cu nădejdea-n Cel Atotputernic, strig: - *Valul întâi și al doilea la asalt!* și eu după ei. Ce să faci însă, căci mitralierele și grenadele dușmane secerau și bun și rău în rândurile noastre. O clipă mi-am reamintit recomandările francezului nostru: *poussez, poussez* etc. Deci, lovitura de berbece cu orice risc și întărit în credința izbânzii, ridic din nou cu strigătul meu valul de asalt ce rămăsese viu agățat de tranșeele dușmane, ce le-am luat în piept urcând la ele. În dreapta și stânga cădeau camarazi, săracii ca spicele, secerăți de focurile apropiate dușmane; baionetele au început sclipiri de moarte în rândurile dușmanilor cu care ne-am încăierat, iar strigătele și urletele de durere de o parte și de alta umpleau văzduhul împădurit.

N-am apucat să lovesc bine la mir și pe al 4-lea ori al 5-lea dușman de pe tranșeele unde ca un resort sărisem cu întreaga companie, când în lupta oarbă corp la corp și printre gloanțe suierând de toate părțile, pe când nu-mi dădusem încă bine seama dacă victoria este ori nu a noastră, în măcelul încins în jurul meu ca trăsnet mă pomenesc căzut în genunchi de fulgerătura unui glonte tras asupra-mi de la 4-5 pași, apoi cad pe spate cu arma încleștată în mâini și roșie de sângele ce vărsasem cu ascuțișul ei; un val fierbinte de căldură-mi trece prin tot corpul, în vreme ce simțeam că șiroaie de sudoare îmi brăzdează fața, iar prin sân un val de sânge se scurgea către cingătoare. Cu ochii pironiți în frunzișul brădetului ce mă acoperea, îmi dam ori nu seama, nu știu, de sunt viu ori mort, ori de am câștigat

sau nu partida, și în jurul meu și peste mine corpuri calde se rostogoleau, căzând loviți de vârtejul luptelor ce în scurt au fixat victoria noastră. Lovitura dată dușmanului era decisivă, spărtura se făcuse. Valuri de asalt se înteteau trecând peste mine și-mi aduc aminte ca prin vis cât de vesel mă vedeam, deși eram încleștat și lipit pământului, văzând sclipiri de baionete fulgerând, vaiete și chiote și în curând dușmanul prăvălit în fugă spre Soveja, cu bravii mei camarazi în coastele și spatele lor. Aud parcă și acum, când revăd și scriu aceste rânduri, trecându-mi pe la ureche vorbele cu spaimă rostite de bravul caporal Chiriță: - *Ne-au omorât hoții pe domnul căpitan, dați vârtos băieți!*... Au dat săracii cu sete și avânt, căci mulți de tot dintre germani, chiar dacă au ridicat mâinile să se predea în toiul luptei pe viață și pe moarte, au fost răpuși de baionetele vitejilor ce știau că de-acum au de răzbunat și *moartea* iubitului lor căpitan, pe care-l credeau mort la tranșeele peste care au trecut. Toate s-au petrecut ca un film de cinematograf la repezeală și m-am trezit ca dintr-un vis întins pe iarbă, ceva mai la vale de tranșeele unde căzusem, desfăcut de haine până la piele, cu colonelul meu și căpitanul francez, care văzându-mă între viață și moarte frățește m-au sărutat luându-și rămas bun de la mine, în vreme ce lt. dr. Ciulei, probabil mă injectase cu ser antitetanic, iar sanitarii și credinciosul soldat ordonanță se întreceau în a mă întorceri cum ar fi mai bine pe targa pe care m-au întins, cu nădejdea că poate voi scăpa și că nu voi da ortul popii imediat, cum bănuiau toți câți m-au văzut în primul moment, afară de unii care m-au și crezut mort. Așa m-am despărțit de iubii mei soldați și camarazi, care au avut fericirea să urmărească până dincolo de Soveja germanii puși în zăpăceală și fugă nebună, iar eu, cu sanitarii și ordonanța însoțitori, pe targa regulamentară am fost pornit pe urmele pe care urcasem în zorii zilei victorioase.

După cât am aflat, lupta a mai continuat puțin după căderea mea, nemții au părăsit și această a doua linie de rezistență și răzbiți de baionetele bravilor noștri au rupt-o la fugă spre Soveja, care a căzut în mâinile noastre așa cum se ordonase.

Cu umărul rupt și cu frigurile morții, între viață și moarte, pe aceeași dâră prin fânașul și plaiurile ce urcasem am fost coborât pe targă peste podul de la Șușița și întins pe o ușă de la casă, tocmai sub ochii femeii în casa căreia primisem ordinul de operațiuni în noaptea luptei! Aici, o altă injecție aplicată de un întâmplător doctor de la ambulanțele Div. a 3-a și apoi pregătiri de evacuare la spital, ori

la schitul Moșinoaie, ori în altă parte, căci eu nu aveam puterea să judec și să vorbesc mai mult. Mi-aduc aminte cum în calea coborârii pe targă spre sat, am zărit trecând în goana mare la vale și strigând sergentul Antonie: – *Mi-au rupt mâna și mie, dle Căpitane, mor!!...* iar unii dintre soldații de artilerie cu care încrucisam la coborât plaiul Hagiilor, judecându-mă după pantalonii ce purtam că sunt vreun ofițer german rănit căruia i se dau prea mari îngrijiri, strigau de la distanță sanitarilor mei: – *Dați-l de răpă, măi camarazi, dați-l dracului de neamț...* etc., la care bietul Năstase [și] cap. Mierlușcă strigau: – *Ce sunteți nebuni, mă, voi nu vedeți că aici e dl căpitan al nostru!* Și ca prin vis, mi-aduc aminte cum s-a apropiat de mine în trapul calului camaradul mr. Cruțescu din artilerie, care-mi adresează felicitări și îmbărbătare. În satul Roșculești, după un ceai și injecția făcută pe ușa care eram întins, am auzit între însoțitori vorbindu-se: – *Dl cpt. Văgăonescu trage să moară; dl Voinescu a murit lovit de un glonte drept în frunte; Chiriță, caporalul din Soveja, a murit cot la cot cu prietenul său, bunul soldat Petrov Drăghici; slt. Mită N. „căzut mort pe loc, tot acolo” unde am căzut și eu; că atâția și atâția s-au dus pe cea lume, că i-am răzbit pe nemți din bătaie! Așa înduioșați vorbeau însoțitorii mei sanitari, când mă vedeau și mort aproape de groapă cu ochii stinși. Începusem a-mi reveni, bineînțeles fără să mă pot ridica sau pune brațul și umărul stâng zdrobit, și dându-mi seama de întârzierea prea mare a evacuării către spital am cerut și mi s-a făcut rost prin soldați în sat de o căruță cu un cal, în care s-a pus fân în fundul ei, iar eu am fost întins pe fânul plin de sângele meu și încet-încet am pornit în căruță din Roșculești spre Gogoi - Răcoasa. Nu fac mult drum și-mi dau seama de greutatea și lungimea drumului și la un moment dat văd că se oprește căruța și se apropie de mine dl gl. Văitoianu, cdt. Corpului de armată, și alți ofițeri din Div. 3-a, și D-sa întreabă cine sunt, unde și cum am fost rănit? Am înțeles că i se raportase succesul nostru și profitând de ocazia că mă mângâie și-mi aduce laude, îi spun că rea soartă am avut să fiu rănit așa de grav după aproape un an de permanență pe front și să fiu transportat ca un porc în căruță întins pe paie! Îl aud zicând unor ofițeri ce-l însoțeau: – *Săracul băiat, el e cu un picior în groapă și se miră cum se duce; dați-i o camionetă de la divizie.* Și, în adevăr, sunt dat jos și așezat pe o targă într-o camionetă de la ambulanța Div. a 3-a, iar alături e așezat lt. Damian Asanache din Reg. 1 Dolj, fost în 16 Suceava, cu un picior rupt tot la Răchitașu, și împreună cu ordonanțele noas-*

tre am fost porniți peste dealuri și peste văi spre spitalul zis francez de la Schitul Moșinoaie, întâlnind în drum doi cunoscuți din artilerie, plt. rz. Guță Aurel și Opincă, cu care am schimbat câteva cuvinte și încurajări. La Moșinoaie însă, spitalul era demontat și pornit în urma trupelor spre Mărăști - Soveja, iar noi cu acea camionetă am fost coborâți pe Valea Zăbrăuțului prin Fitionești, tocmai la Spitalul mobil nr. 1 la Pădureni, lângă Mărășești, spital în barăci de scânduri, unde am ajuns pe întuneric. Ni s-a făcut câte o baie, am luat câte un ceai și am dormit dus toată noaptea, fără nicio durere, iar a doua zi...

14 iulie, de către dr. Grigoriu Cristea, sub cloroform, mi s-a făcut operație la brațul rănit și am aflat că un glonte *dum-dum* m-a zdrobit atât.

La **17 iulie**, cu un tren sanitar, am fost apoi evacuați la spitalele din Bacău, eu fiind repartizat la Spitalul 7 evacuare, de unde a doua zi am cerut și mi s-a admis să fiu transferat la Spitalul permanent 216 din Bacău, la col. dr. Veniamin Gheorghiu, vechiul meu prieten și acum salvator al meu.

Am aflat de la răniții sosiți în urma mea că luptele de la Soveja s-au terminat cu victoria trupelor noastre, luând mare pradă de război, între care 7 tunuri și vagoane de muniții și depozite dușmane, că fericitul cap. Chiriță, călăuza nopții, a murit luptând voinicește nu departe de locul unde am căzut și eu, pe pământul satului lui Soveja, unde părinții l-au recunoscut și cu paradă militară a fost îngropat la biserica strămoșilor lui la Rucăreni-Soveja, unde printre ațâți fericiți căzuți pentru patrie s-au înmormântat și camarazii: lt. rz. Voinescu I. și slt. rz. Mită N., abia ieșit din școala militară și venit la front. Odihnească-se în pace, iar noi să ne urmăm calvarul! Urgența și energia ce am depus în executarea izbiturii ce am dat frontului dușman a cruțat multe vieți de ostași de ai noștri, căci în zorii zilei nici dușmanii nu se așteptau la atâta izbitură din partea noastră.

Mai târziu am aflat că pelerina mea, ce mi-a luat-o ca amintire slt. Palade, adjutantul batalionului, a fost ceva pavăză a umărului meu cum presimțisem, căci a avut 17 găuri de glonte prin ea așa cum fusese sul făcută, iar o bucată din ea mi-a fost scoasă din umăr la operație. Glonte *dum-dum* ce m-a lovit mi-a sfărâmat complet articulația humerală stângă și după 7 luni de spital, inclusiv două operații și tăieturi, am ieșit din spital clasat invalid din război, cu diagnosticul *plagă prin armă de foc în regiunea scapulo-humerală stângă, cu rezecția jumătății superioare a humerusului stâng*, și cu propunere de către regiment și brigadă cu nr. 219 din august 1917 la

înaintare, pentru faptele de la 13 iulie, la decorație franceză și încă o dată la Ordinul „Mihai Viteazul”, propunere care s-a transformat în mersul pe la divizie etc. în Ordinul *Coroana României* cu spade în gradul de Ofițer, al cărui Brevet și Înalt Decret Regal nr. 1.070 din 18 septembrie 1917 sună astfel: **Majestatea Sa Regele a binevoit a conferi Ordinul „Coroana României” cu spade în gradul de ofițer cpt. Văgăonescu Mihail, din Reg. 31 Infanterie, pentru bravura și avântul cu care a comandat compania la 13 iulie 1917, în lupta de la Cota 912, de pe muntele Răchitașul Mare (Soveja). Fiind în capul avangardei, s-a aruncat asupra liniilor inamice și cucerind poziția a căzut grav rănit în fruntea unității sale, iar Ordinul Mihai Viteazul clasa a III-a mi s-a dat pentru luptele de la 8 octombrie 1916 (Csiphés - Bicaz), fiind chemat din spital la Palatul Regal din Iași, unde mi s-a dat de către Majestatea Sa Regele.**

Pe patul suferinței de spital, am aflat cu bucurie că rezultatul ofensivei noastre s-a încheiat la Soveja prin capturarea altor câteva tunuri, sute de prizonieri, depozite și muniții de mare valoare, iar Alteța Sa Regală Principele Carol a trecut în revistă trupele bravelor divizii - la Soveja - pe locul ocupat de ele, aducând în numele Țării și al M.S. Regelui cuvinte de laudă pentru cei ce cu prețul vieții lor au înscris în cartea neamului cu litere de aur nepieritoare momente ale victoriei de la Mărăști-Soveja, care de-a lungul veacurilor vor reaminti momentele culminante ale ofensivei românești, după dezastrul chinutei retrageri și trădarea aliaților ruși⁷!

Restul războiului Mihail Văgăonescu și-l va petrece într-un pat de spital, fiind tratat la Bacău de un vechi prieten, colonelul dr. Veniamin Gheorghiu, rămânând însă mutilat pe viață prin pierderea umărului stâng. Eroismul său nu a scăpat neobservat, la 19 martie 1918 primind oficial Ordinul „Mihai Viteazul”, clasa a III-a, înmănat de regele Ferdinand I la Palatul Regal din Iași (Brevet nr. 307 din 19 martie 1918). Totodată, a fost avansat în rezervă ca maior și mai târziu locotenent-colonel. După rănirea sa gravă, jurnalul său va mai consemna doar succint și episodic participarea camarazilor săi în luptele dintre 1917-1918.

Invaliditatea dobândită nu l-a împiedicat să se implice activ în viața politică și civică interbelică, fiind un model atât pentru generația sa, cât și pentru societatea românească actuală.

MIHAIL VĂGĂONESCU -

A LIFE DEDICATED TO GREAT ROMANIA

Mihail Văgăonescu (or Văgăunescu) is representative of those Romanians, most of them unknown, who, through heroism and sacrifice, founded Great Romania. Born on August 18, 1879 in Chiojdeanca, Prahova County, Mihail Văgăonescu obtained his degree in law at the Bucharest University. He was appointed as a lawyer in Bacau, a town where he will work until the end of his life.

Keywords: Mihail Văgăonescu, Bacău, lawyer, Chiojdeanca, war journal.

NOTE

1 Documente privind Istoria României, veacul XVII, B. Țara Românească, vol. I (1601-1610), București, 1951, p. 510.

2 Pentru mai multe detalii, vezi Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Bacău, Fond Primăria Bacău, ds. 32/1932, ds. 34/1933; Grigore Grigorovici, *Bacăul din trecut și de azi. Culegeri monografice*, Bacău, 1933. Vezi și Arthur Tuluș, Prefață, în *România 100: Băcăuani în Marele Război și la Marea Unire*, Bacău, 2018, pp. 5-22.

3 Mihail Văgăonescu, *Viața în război. Însemnări zilnice de front (1916-1918)*, Ediție revizuită de Arthur Tuluș, în *România 100: Băcăuani în Marele Război și la Marea Unire*, pp. 24-184.

4 Ibidem, pp. 29-32.

5 Ibidem, pp. 55-59.

6 Ibidem, pp. 99-104.

7 Ibidem, pp. 177-181.